

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

Jakob Petersen:

Oversigt over Biblioteksvæsenet i Sønderjylland fra 1920-41.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4

BRØRUP

Køb dansk Arbejde!

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10 - 3 Telefon 516 og 517

Skanderborg

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16

Telefon Central 9123

JORDBRUGSKALK

97 pCt. kulsur Kalk i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvdøde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

Støt de sønderjydske Indsamlinger

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- og TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Spare- og Laanekassen

i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Graasten Bank ^{A/S}

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Carl J. Ulrich & Søn

Aktieselskab

Haslev - Telefon 600

Horsens Landbobank ^{A/S}

Kontortid 9½—2 og 4—5

HORSENS

Smith & Co. ^{A/S}

Cykler og Cykledele

en gros

ODENSE

Reserveret

„B“.

Snoghøj ^{Gymnastik- højskole} Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard.

Oversigt over Biblioteksvæsenet i Sønderjylland.

FRÅ 1920 — 1941.

Af Jakob Petersen, Formand for Sprogforeningen.

Naar der tales eller skrives om et folkeligt Arbejde, saa menes dermed i Almindelighed det Arbejde, der udgaar fra Kirke, Skole, Forsamlingshuse og Idrætspladser. Alt andet folkeligt Arbejde kommer mer eller mindre i anden Række. Dette er en Fejl, da der ved Siden af de 4 nævnte Faktorer er Bibliotekerne. Bibliotekerne staar ikke længere i anden Række, men er fuldt ud paa Linje med de fire ovennævnte. Paa enkelte Omraader overgaar Bibliotekerne dem endog, idet de i højere Grad end nogen anden appellerer til den enkeltes personlige Interesser. Det er ikke Mening at skrive Bibliotekshistorie, det kunde være fristende nok, men det, der skal gives her, er en lille Redegørelse over den Udvikling, som Biblioteksvæsenet har haft her i Landsdelen i de forløbne 20 Aar.

I 1920 var der nogle enkelte, der var klar over, at det Arbejde, som Sprogforeningen (oprettet 1880) hidtil havde udført paa Biblioteksvæsenets Omraade, maatte ind under Biblioteksloven af 15. Marts 1920. Denne Lov betød en gennemgribende Ændring af Biblioteksvæsenets Udvikling i Danmark. Den skabte Grundlag for et folkeopbyggende Arbejde, saa vi maa helt tilbage til Skoleloven af 1814 for at finde et Sammenligningspunkt.

Biblioteksloven af 1920 var en Tilskudslov. For at opnaa Tilskud til et Bibliotek krævedes, at Bibliotekets Bogbestand var alsidig, saa Biblioteket kunde tjene til Udbredelse af Kundskaber og anden almindelig Oplysning. Til Oprettelse eller Nyordning af et Bibliotek, der opfyldte eller vilde opfylde de stillede Betingelser, ydede Staten indtil en Trediedel af de til dette Øjemed tilvejebragte stedlige Tilskud. Til den aarlige Drift af et saadant Bibliotek ydede Staten et Grundtilskud med indtil Halvdelen af de stedlige Tilskud, der

havde en fast Karakter. Til de stedlige Tilskud kunde regnes de til Bibliotekets Brug bestemte Lokaler med Lys og Varme, naar de stilledes gratis til Raadighed. Vurderingen foretages af Biblioteksdirektøren. Ud over dette Grundtilskud kunde der ydes særlige Tilskud: Indtil en Ottendedel af det stedlige Tilskud, hvis der var gratis Udlaan. Indtil en Ottendedel, hvis der til Biblioteket var knyttet en gratis tilgængelig Haandbogsamling, og en Ottendedel, hvis Biblioteket udvidede Virksomheden til Oplandet. Der kunde saaledes opnaas syv Ottendedele af de stedlige Tilskud i Statstilskud, hvis de stillede Betingelser blev opfyldt. Der var endvidere noget i Biblioteksloven om, at Staten ydede Tilskud til Bibliotekarlønninger, men da det blev uden Betydning for de allerfleste Biblioteker i Landsdelen, kan der ses bort fra denne Bestemmelse. Som det vil fremgaa af ovennævnte, var der gennem Biblioteksloven af 1920 skabt gode Betingelser, hvis det stedlige Tilskud var tilstrækkeligt stort.

Sprogforeningen stod i 1920 næsten uden Bestyrelse, idet dens Formand, Tobaksfabrikant M. Andresen, var død i 1916, og Sekretæren, cand. math. N. Andersen, var død 1919. Tilbage var Kassereren, Kaptajn C. C. Fischer. Krigsaarene havde lammet Sprogforeningens Virksomhed, og mange af dens Bogsamlinger var mere eller mindre i Opløsning. Sprogforeningen havde indtil 1914 aarlig forsynet 198 Bogsamlinger, deraf laa 12 Syd for Grænsen, med Bøger. Den 15. Marts 1921 valgtes fhv. Minister H. P. Hanssen til Formand for Foreningen, og nu kunde den føre de Forhandlinger, der var nødvendige for Bibliotekssagens Udvikling. Samme Dag førtes de første Forhandlinger med Biblioteksdirektør Døssing om den nye Ordning. Statens Bibliotekstilsyn havde allerede paa det Tidspunkt udarbejdet en Plan til Ordning af Biblioteksvæsenet i Landsdelen. Det var lykkedes at faa Staten til at bevillige 100 000 Kr. til en Reorganisation af Sprogforeningens Bogsamlinger. Endvidere var der af den Bogindsamling, som »Den sønderjydske Fond« havde foretaget, stillet ca. 20 000 Bind til Raadighed. Statens Bibliotekstilsyn bevægede Bibliotekar Carl S. Petersen ved »Det kgl. Bibliotek« til at overtage Hvervet som Leder af Arbejdet. Bibliotekaren kom i Slutningen af April Maaned til Aabenraa.

Den 4. Maj 1921 blev der afholdt et Bestyrelsesmøde, til hvilket Bibliotekar Carl S. Petersen og de 3 Amtsskolekonsulenter var indbudt. Bibliotekaren fremlagde den af Statens Bibliotekstilsyn udarbejdede Plan, der gik ud paa følgende: Et Centralbibliotek i Aabenraa.

3 Amtsbiblioteker i Haderslev, Sønderborg og Tønder, og i Tilslutning til dem Oplandsbiblioteker i: Christiansfeld, Rødding, Toftlund, Skærbæk, Graasten, Broager, Nordborg og Løgumkloster, samt muligvis i Vojens og Tandslet. Sognebiblioteker i de Sogne, der ikke sluttede sig til Oplandsbiblioteker. Saa vidt muligt skulde der indenfor hvert Sogn være en lille Bogsamling i hvert Skoledistrikt. Det blev vedtaget af Bestyrelsen at følge denne Linje og at trykke den af Statens Bibliotekstilsyn udarbejdede Vejledning for Oprettelse af Biblioteker. Den 20. Maj s. A. afholdt Sprogforeningen et Tilsynsraadmøde i Aabenraa, til hvilket Biblioteksdirektør Døssing og Bibliotekar Carl S. Petersen var indbudt. Bibliotekar Carl S. Petersen fremlagde den Organisationsplan, som var vedtaget af Bestyrelsen den 4. Maj. Biblioteksdirektør Døssing gjorde Rede for de forskellige Bibliotekstyper og fremhævede i særlig Grad Oplandsbibliotekerne. Han ønskede, at der blev oprettet Biblioteksforeninger og at Børnebibliotekerne blev knyttet til de offentlige Biblioteker. Tilsynsraadet godkendte den planlagte Ordning.

Det vilde føre alt for vidt at følge Udviklingen Skridt for Skridt. Efter et lille Aars Forløb forelaa Resultatet af Bibliotekar Carl S. Petersens Virksomhed:

1 Centralbibliotek og 2 Købstadsbiblioteker	3 Kommuner
15 Oplandsbiblioteker omfattende	59 -
43 Sognebiblioteker omfattende	43 -
Uden Biblioteker var	17 -

122 Kommuner

Den Opgørelse, der findes om Bibliotekernes Stilling, viser, at de stedlige Tilskud ikke har svigtet. Udlaanstallene omfatter ikke et helt Aar, det er et højst forskelligt Antal Maaneder, at Udlaanet har været aabent. Det kan dog have sin Interesse at se den Statistik, som blev offentliggjort.

Antal Bind.	Antal Udlaan.	Deraf til Børn.	Kommunalt Tilskud.
67 568	226 609	104 421	31 480 Kr.
	Lokaler.	Andre faste Tilskud.	
	11 905 Kr.	40 301 Kr.	

Det bemærkelsesværdige er de store stedlige Tilskud. De har da heller ikke holdt sig, hvad Tabel 5 viser. Et andet Forhold er værd

at lægge Mærke til, og det er det store Udlaan til Børn, hvilket hænger sammen med, at det var Børnebibliotekerne, der først kom i Gang. Det stedlige Tilskud er paa 83 686 Kr. og vilde, hvis Betingelserne opfyldes, give ca. 70 000 Kr. i Statstilskud. Den samlede Sum, Bibliotekerne i Landsdelen kom til at raade over, vilde det følgende Aar være 150 000 Kr., et Tal næppe nogen havde turdet haabe paa. Af de Kommuner, der savnede et Bibliotek, var ogsaa Tønder By. Først i Efteraaret 1923 lykkedes det at faa oprettet et Bibliotek i Tønder. I 1924 faar 2 Biblioteker i Haderslev Amt Tilskud fra Amtet, nemlig Oplandsbibliotekerne i Rødding og Toftlund. Bibliotekerne i de 3 Byer: Aabenraa, Haderslev og Sønderborg, havde helt fra 1921 modtaget Tilskud fra det Amt, i hvilket Byen laa. For Aaret 1924-25 foreligger der en ret udførlig Biblioteksstatistik for hele Landsdelen. Enkelte af disse Oplysninger findes paa Tabel 1. Her skal kun meddeles, at der i Landsdelen fandtes:

1 Centralbibliotek og 3 Købstadsbiblioteker	4	Kommuner
14 Oplandsbiblioteker omfattende	56	-
38 Sognebiblioteker omfattende	38	-
Uden Bibliotek var	24	-

122 Kommuner

Der er altsaa i Løbet af 3 Aar — den ovennævnte Opgørelse slutter 1. Marts 1925 — sat et Oplandsbibliotek og 5 Sognebiblioteker over Styr.

I 1926 bliver Bibliotekerne i Haderslev og Sønderborg Centralbiblioteker, og i 1928 bliver Tønder det. 1931 faar Haderslev Bogbil, og samtidig begynder Oplandsbibliotekerne at opløse sig. Denne Opløsning hænger sammen med Biblioteksloven af 31. Marts 1931. I denne Lov ændres Tilskudsbestemmelserne, idet der nu ikke mere regnes med Ottendedele. Naar et Bibliotek har indtil 15 000 Kr. i stedlige Tilskud, saa kan det faa indtil 80 % af denne Sum i Statstilskud. For de følgende 10 000 Kr. yder Staten 40 % og endelig 20 % af alt det, der ligger ud over 25 000 Kr. i stedlige Tilskud. Ved disse Bestemmelser var den økonomiske Basis for Oplandsbibliotekerne faldet bort. I det følgende Aar gaar det da ogsaa ned ad Bakke for denne Bibliotekstype. Fra toneangivende Sted siges det da ogsaa med al ønskelig Tydelighed: »Da Sognetilskudene til saadanne Oplandsbiblioteker erfaringsmæssigt er yderligt smaa, og de fjernere Sognes Nytte af

Biblioteket stærkt problematisk, er det naturligt, at Typen forsvinder til Fordel enten for selvstændige Sognebogsamlinger eller for et Filialsystem i et nærliggende Centralbibliotek«. 1935 faar Sønderborg Bogbil.

For Aaret 1939-40 findes der en fuldstændig Redegørelse for Bibliotekernes Stilling i hele Landet. I »De sønderjydske Landsdele« findes følgende Biblioteker:

4 Centralbiblioteker	4 Kommuner
3 Oplandsbiblioteker	19 -
85 Sognebiblioteker	92 -
Uden Bibliotek	7 -
	<hr/>
	122 Kommuner
	<hr/>

At hvert Amt har et Centralbibliotek er et stort Plus. Centralbiblioteksomraaderne er ikke større end at de helt og fuldt kan overses. Oplandsbibliotekernes Antal er gaaet ned til 3 og omfatter 19 Kommuner. Der er 85 Sognebiblioteker, der omfatter 92 Kommuner, der er altsaa 7 Kommuner, der er tilsluttet Nabobiblioteket. I Reglen er det Rester af de gamle Oplandsbiblioteker. For at have en Oversigt over dem skal de nævnes: Graasten og Adsbøl — Gram og Fole — Notmark og Asserballe — Nybøl og Sottrup — Løgumkloster og Løgumkloster Landsogn — Ballum, Randrup og Skast. Der er i Statistikken 7 Kommuner, som ikke er nævnt. Af dem ligger der 4 i Haderslev Amt: Aastrup, Gl. Haderslev, Grarup og Starup, men da de ligger i Haderslevs umiddelbare Nærhed, maa det antages, at de har en Ordning med Centralbiblioteket i Haderslev. I Tønder Amt er der 3 nemlig: Daler, Hjerpsted og Tønder Landsogn. Af dem er Daler og Hjerpsted under Organisation, medens Tønder Landsogn er tilsluttet Tønder Centralbibliotek.

Tabel 1 giver Oplysning om det enkelte Biblioteks Stilling. For at faa Opstillingen ensartet, har det været nødvendigt at indskrænke Oplysningerne. Saaledes er det Udlaan, der foregaar ved Udsendelse i Bogkasser, ikke medregnet. Der behøves ikke megen Fantasi til at udregne Bibliotekernes Budget, naar Statens Tilskud kendes, da dette i Reglen udgør ca. 80 % af Budgettet. For dog at have noget mere at rette sig efter er de kommunale Tilskud medtaget. Vigtigt er det at kende Udlaanet og Indtægten pr. Indbygger, da det giver et absolut Billede af, hvor stærk Bibliotekets Stilling er. Derfor er ogsaa Bibliotekernes samlede Budget for 1939-40 medtaget. For et Par ganske

enkelte Biblioteker er den økonomiske Stilling ikke medtaget, da de endnu ikke har opnaaet Statstilskud.

Tabel 2 giver Oplysning om Centralbibliotekerne. Der maa her regnes med, at ca. 20 % af Centralbibliotekernes Udlaan falder paa Landkommunerne.

Tabel 3 giver de samlede Tal for Sognebibliotekerne.

Tabel 4 giver den samlede Stilling i Landsdelen.

Tabel 5 giver Bibliotekernes samlede Indtægt i 1939-40, fordelt paa de forskellige Faktorer, som yder Tilskud.

For at give et bestemt Indtryk af det hele er det delt efter Centralbiblioteksomraaderne, der forøvrigt næsten helt falder sammen med Amtsgrænserne. Som det vil ses, fordeler Indtægterne sig paa højst forskellig Maade, og dette ses bedst paa Tabel 1.

Kømmunernes Tilskud er, naar der ses bort fra de 3 Byer, ikke særlig store. Tilskud i Form af Lokaler er i Reglen et kommunalt Tilskud, saa det hæver i en ikke ubetydelig Grad Kømmunernes Tilskud. Andre faste aarlige Tilskud er i Reglen Foreningsbidrag og for enkelte Bibliotekers Vedkommende Legatmidler. Et meget vigtigt Tilskud er Amtstilskudene. Der er alt nævnt, at Haderslev Amt i 1924 gav et Amtstilskud til 2 Oplandsbiblioteker, og at Amterne ydede Tilskud til Centralbibliotekerne. I 1934 gav Aabenraa og Sønderborg Amt et Tilskud paa 15 Øre pr. Indbygger, og det er de 2 Amter blevet ved med gennem Aarene. I Haderslev Amt ydes der et Tilskud paa 10 Øre pr. Indbygger, medens Tønder Amt kun yder Tilskud til Centralbiblioteket i Tønder. Amtstilskudene til Sognebibliotekerne har haft og har en overordentlig stor Betydning for Bibliotekernes økonomiske Stilling. Et ganske andet Spørgsmaal er, om Bibliotekernes økonomiske Stilling er stærk nok, og dertil maa der svares Nej. Sognebibliotekerne maa op paa et Budget, som udgør mindst 1 Kr. pr. Indbygger. Centralbibliotekernes Budget er der heller ingen Grund til at raabe Hurra for. Den opførte Bogbestand paa 256 899 Bind siger ikke ret meget ud over, at der er 1¹/₂ Bind pr. Indbygger. Selve Bogbestanden er saaledes ikke stor, men det kunde vel gaa, hvis det alle Steder var de rigtige Bøger, der stod paa Hylderne. Det er imidlertid en Kendsgerning, at mange af de Bøger, der staar paa Hylderne, er døde Bøger, og jo mindre et Bibliotek er, des farligere er det, da det hurtigt vil give sig Udslag i Udlaanet. Jeg skal vel vogte mig for at nævne Bibliotekernes Navne, men jeg vil blot fastslaa, at en Bogbestand kan være 2 Ting. Er den rigtige Bogbestand til Stede vil Udlaanet i Reglen ogsaa

være i Orden. Naar f. Eks. Bovrup kan udlaane 4,2 Bind pr. Indbygger med en Bogbestand paa $1\frac{1}{2}$ Bind pr. Indbygger, saa er det, fordi Bogbestanden staar paa Højde med det, der kræves. Det store Spørgsmaal er, om Biblioteket i Bovrup kan holde denne Standard med det Budget, der staar til Raadighed. Det vil efter min Formening i det lange Løb blive meget svært.

De fleste Biblioteker kan som alt antydet ikke holde Standarden oppe med det Budget, de har. De maa i Reglen vælge mellem 2 Ting, at købe nye Bøger eller supplere de opslidte. De kan ikke begge Dele, og det bør de kunne. Naar Bjolderup Bibliotek f. Eks. har et Udlaan paa 4 467 Bind, saa vil det sige, at der er en aarlig Afgang paa mindst 60 Bind. At erstatte de 60 Bind vil koste ca. 420 Kr. Da det samlede Budget er paa 745 Kr., bliver der en Rest paa 325 Kr., deraf vil mindst 100 Kr. gaa til Forsikring, Forvaltning og Materiel. Det vil være ganske umuligt for Resten af Pengene at købe nye Bøger, som svarer til Bibliotekets Tarv, for slet ikke at tale om at vedligeholde Skolernes Haandbibliotek, som er paalagt af Amtet. Det hele bliver i bedste Tilfælde Marsch paa Stedet, og der vil efter al Sandsynlighed aldrig blive et større Udlaan. Bibliotekets Udlaan skulde, hvis det skal staa paa Højde med Bovrup, være 7 304 Bind. Her er, saa vidt det kan ses af Tabel 1, en stor Del af Udlaanets Kerne gemt. Et Udlaan paa 4 Bind pr. Indbygger skulde være opnaaeligt for alle Sognebibliotekerne, og det vil sige en betydelig Stigning, idet der saa skulde være et Udlaan paa 573 056 Bind, medens det nu er 380 622 Bind, altsaa en Stigning paa ca. 200 000 Bind. Hvis Centralbibliotekerne kom op paa 7 Bind pr. Indbygger eller 319 214 Bind, saa vilde hele Landsdelen være godt paa Vej mod det Maal, som Bibliotekerne skulde naa, nemlig 1 000 000 Udlaan om Aaret, men dette sker kun ved, at Budgetterne forhøjes. Tabel 1 viser klart og tydeligt, at et lille Budget giver et lille Udlaan.

Der er endnu et Forhold, der bør omtales, og det er Bogbilen og Nyordningen med fælles Bogkøb. Det er maaske for tidligt at udtale sig om dette. De 2 Centralbiblioteksomraader, der ingen Bil har, har klaret sig lige saa godt som de 2 Centralbiblioteksomraader, der har. Talmaterialet vidner langt mere om, at et veludviklet Sognebibliotek slaar alle andre Former. Det forekommer mig, at Forholdene stiller sig saadan, at det rigtige Bogkøb styrker Læselysten, at Mangfoldigheden i Bogbestanden forhøjer Udlaanstallet, og at Sognebibliotekets ledende Kræfter gennem saavel eget Bogkøb som Administration faar

større Initiativ og Foretagsomhed. Gennemgangen af det foreliggende Materiale og den stille System med Tallene fæstner dette Indtryk.

Der kan om hele denne Redegørelse siges mangt og meget, og der vil maaske her og der komme Indsigelser, og det skulde glæde mig, men jeg vil saa haabe, at det maa ske paa et bredt Grundlag. Vi kan vist alle hurtigt blive enige om, at der er naaet ikke saa lidt under Biblioteksloven, men der kan naas meget mere, naar vi faar Øjnene op for, hvilke Mangler der klæber ved hele Arbejdet. Redegørelsen skal nemlig tjene det Formaal at se Fejlene, saa vi alle kommer til at lægge Fingeren paa det rette Sted, og her er der slet ingen Tvivl om, at den først og fremmest maa lægges haardt paa Bibliotekernes økonomiske Svaghed. Vi maa aldrig blive trætte af at gøre opmærksomme paa det.

Jeg skal vel vogte mig for til Afslutning at tale om Aandsværdier og lignende, det har lydt saa ofte. Jeg vil slutte med at sige, at naar en Kommune har et godt Bibliotek indenfor sine Grænser, saa har den Kommune et stort Plus forud for den Kommune, der har et daarligt Bibliotek. Et godt Bibliotek er en Værdi i sig selv, og er dette i de rette Hænder, saa findes der i det en god Kilde til hele vor folkelige Udvikling og frem for alt et virksomt Hjælpemiddel i vor folkelige Opdragelse.

TABEL 1.

Romertallene angiver de Sognebiblioteker, der var sammensluttede i Oplandsbiblioteker. De Biblioteker, der endnu staar i Sammenslutning med hinanden, har en () om Romertallet.

Tabel Ia.

Kommuner	Register Indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommune-talskud		Statsliskud		Budget. Alle de stedlige Tiiskud i 1939-40. Statistiskud 1940-41.		Bibliote-kets Ind-tægt pr. Indbygger
	1940	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41	1940-41	1940-41.		
Aabenraa	10 625	15 261	32 564	67 926	66 522	5 000	5 000	20 170	18 256	35 256	6,3	3,32 Kr.	
Adsbøl (XI)	526												
Bedsted	852	311	1 343	841	2 196	100	0	105	346	814	2,6	0,96 »	
Bjolderup	1 739	1 132	1 132	4 467	4 467	170	170	317	317	745	2,6	0,43 »	
Bov	4 202	2 665	7 156	10 087	13 239	175	720	610	2 288	5 532	3,2	1,32 »	
Bovrup	681	264	1 011	465	2 872	0	75	85	210	596	4,2	0,88 »	
Egvad	701	1 061	903	1 583	1 364	75	80	135	134	316	1,9	0,45 »	
Ensted	1 382	1 043	1 110	3 480	3 879	0	100	240	280	658	2,8	0,48 »	
Felsted	2 298	1 360	1 834	4 000	4 920	200	300	165	474	1 115	2,1	0,49 »	
Graasten (XI)	2 464	3 921	5 858	16 968	16 143	1 120	1 492	1 635	3 049	7 144	5,4	2,39 »	
Hellevad	1 065	656	2 177	2 998	4 054	150	500	175	595	1 399	3,8	1,31 »	
Hjordkær	1 303	485	1 135	952	4 216	50	200	260	474	1 114	3,2	0,85 »	
Holbøl	1 788	1 888	2 533	7 052	3 806	100	175	295	401	925	2,1	0,52 »	
Kliplev	1 892	1 347	1 777	4 064	4 821	50	0	135	426	1 001	2,5	0,53 »	
Kværs XI	1 034		1 207	2 228	2 228	150	150	218	218	514	2,2	0,49 »	
Løjt	2 531	1 458	3 999	6 950	6 372	345	250	330	983	2 310	2,5	0,91 »	
Rinkenæs XI	1 652		1 862	2 276	2 276	180	180	430	430	1 232	1,4	0,75 »	
Rise	2 366	1 263	1 561	6 846	4 164	0	350	330	820	2 226	1,8	0,94 »	
Uge X	739		800	1 990	1 990	100	100	263	263	618	2,7	0,84 »	
Varnæs	802	951	1 354	3 214	2 743	100	188	275	263	628	3,4	0,78 »	
Ø. Løgum	1 826	651	1 200	2 859	4 923	100	200	150	351	825	2,7	0,45 »	
Ialt 21	42 468	34 585	72 516	140 285	157 195	7 565	10 230	25 095	30 578	64 968	3,7	1,53 »	

Table 1b.

Kommuner	Register indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tilskud		Statsfiaskud		Budget. Alle stedlige Tilskud 1939-40. Statsfiaskud 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger	Biblioteks Indtægter pr. Indbygger
	1940		1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41			
Haderslev	16 439		8 653	21 206	46 275	76 145	5 000	11 930	10 820	17 357	34 421	4,6	2,09 Kr.
Christiansfeld (I)	744		7 340		13 404		891		1 548	3 638	1,8	0,50 »	
Aastrup	673		550		1 400		108		78				
Agerskov V	2 337			951	4 133		331		491	1 153	1,8	0,49 »	
Aller (I)	572												
Bevtoft V	1 328			721	5 170		140		296	709	3,9	0,53 »	
Bjerning (I) . . .	389												
Branderup	903		532	1 771	892	2 320	75	105	165	386	907	2,6	1,00 »
Fjelstrup (I) . .	1 344												
Fole (IV)	567												
Frørup (I)	414												
Gl. Haderslev	590												
Gram (IV)	2 949		1 033	3 414	10 798	11 955	423	357	1 065	1 203	3 168	3,4	0,90 »
Grarup	200		321		1 300		0		68				
Halk	962			66	2 462		120		224	527	2,6	0,55 »	
Hammelev II . . .	1 225			843	2 589		357		357	839	2,1	0,68 »	
Hjerndrup (I) . .	474												
Hjerting (III) . .	432												
Hoptrup	2 130		1 944	3 070	5 790	7 219	291	210	0	698	1 664	3,4	0,78 »
Hygum (III)	1 412												
Jels	1 785		904	2 446	3 472	7 424	235	226	310	666	1 572	4,2	0,88 »
Jægerup II	471			574	1 385		91		0	131	2,9	0,28 »	

Tabøl 1b.

Kommuner	Register Indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tilskud		Statstilskud		Budget. Alle atedlige Tilskud 1939-40. Statstilskud 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger	Bibliotekets Indtægt pr. Indbygger
	1940	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41	1924-25	1940-41	Bindtal	
													Kr.
Lintrup (III) ..	1 120									217	649	1,8	1,00 »
Maugstrup II ..	637		548	1 152			83						
Moltrup (I)	490												
Nustrup	1 532		209	2 780			280			307	732	1,8	0,48 »
Oksenvad II	821		778	1 541			78			154	362	1,9	0,44 »
Rødning (III) . . .	2 248	4 726	7 386	7 161	19 186	832	897	3 530	2 293	5 737	5 737	3,2	0,95 »
Skodborg	1 671	2 390		5 165			265			337	882	3,1	0,53 »
Skræve (III)	833												
Skrydstrup II . . .	789		654	1 378			84			117	275	1,7	0,35 »
Sommersted	1 538	898	1 107	2 036	1 909	150	220	110	565	1 328	1 328	1,2	0,86 »
Starup	750												
Stepping (I)	1 053												
Tirslund V	545		235	928			54			105	248	1,7	0,46 »
Toftlund V	2 275	9 698	3 117	21 057	12 274	1 996	500	2 685	925	2 174	2 174	5,4	0,96 »
Tyrstrup (I)	1 855												
Vedsted II	2 141		1 904	7 506			202			300	705	3,5	0,32 »
Vilstrup	1 221	491	1 095	1 100	1 762	50	123	130	197	464	464	1,4	0,38 »
Vojens II	1 433	4 193	2 570	19 040	4 572	866	350	3 310	1 496	3 516	3 516	3,2	2,45 »
Vonsbæk	673		44	674			100			183	429	1,0	0,64 »
Øsby	1 973	1 070	1 967	2 270	6 102	200	280	360	646	1 518	1 518	3,1	0,77 »
Ø. Lindet	963	957	1 837	2 726	2 802	165	95	255	247	583	583	2,9	0,61 »
Ialt 43	64 901	35 970	68 243	125 317	203 937	10 391	18 369	22 886	31 315	68 331	68 331	3,1	1,05 »

Tabel 1d.

Kommuner	Registerindbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tiiskud		Statsliskud		Budget. Alle stedlige Tilskud 1939-40. Statsliskud 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger i Bindtal	Bibliotekets Indtægt pr. Indbygger
	1940	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41			
	Tønder	6 184	19 311	2 374	10 294	49 110	0	700	4 770	17 549	33 323	7,9	5,39 Kr.
Højer IX	1 243	1 923	1 900	9 449	4 860	0	0	485	648	1 523	1,4	0,44 »	
Løgumkloster (VIII)	1 667	3 139	2 125	9 899	7 939	450	450	480	509	1 197	3,6	0,54 »	
Abild	1 157	1 357	1 357	2 100	2 100	420	420	163	1 003	1 803	1,8	0,87 »	
Arrild V	919	251	251	2 075	2 075	100	100	148	348	348	2,3	0,38 »	
Ballum (VII)	970	1 115	1 115	1 175	1 907	165	100	0	104	245	1,4	0,17 »	
Brede	1 647	1 175	1 175	4 424	4 424	50	50	231	557	557	2,7	0,34 »	
Brøns	868	1 084	704	1 256	1 583	100	50	360	200	548	1,8	0,63 »	
Burkal	2 245	4 270	1 522	5 991	5 613	200	150	330	640	1 505	2,5	0,67 »	
Bylderup	985	?	?	1 849	1 849	100	100	355	835	835	1,9	0,85 »	
Daler IX	629												
Døstrup	1 079	1 317	3 024	0	4 574	100	135	0	299	644	4,2	0,60 »	
Emmerlev IX	958	1 353	1 353	158	2 518	0	0	0	274	644	4,1	0,65 »	
Hjerpsted IX	233	270	270	5 497	4 052	50	100	195	188	444	3,1	0,75 »	
Hostrup	989	3 896	2 056	1 849	1 849	150	150	253	578	578	2,5	0,53 »	
Hviding	591	1 228	754	1 180	2 336	129	100	318	848	848	2,3	0,79 »	
Højer Lands. IX	384	846	1 798	1 155	2 981	70	70	95	227	227	3,2	0,62 »	
Højrup V	926	1 488	1 488	0	2 981	100	100	265	297	699	2,2	0,52 »	
Højst	1 072	1 375	1 375	1 488	1 488	100	100	265	297	699	2,2	0,52 »	
Løgumkl. Land (VII)	549	554	554	1 155	2 981	70	70	95	227	227	3,2	0,62 »	
Mjolden VI	365	1 488	1 488	0	2 981	100	100	265	297	699	2,2	0,52 »	
Møgelbønder	1 339	1 488	1 488	0	2 981	100	100	265	297	699	2,2	0,52 »	

Tabel 1d.

Kommuner	Register Indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tilskud		Statslikskud		Budget. Alle stedlige Tilskud 1939-40. Statslikskud 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger	Bibliotekets Indtægt pr. Indbygger
	1940		1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41			
Nr. Løgum	1 565		321	2 300	2 735	5 000	50	150	105	207	687	3,2	0,44 Kr.
Randerup (VII)	210												
Rabsted	1 224		900	1 027	5 230	2 078	150	300	330	294	694	1,7	0,57 »
Rejsby	512			357	1 224	1 224	110			119	280	2,4	0,55 »
Roager	665			610	1 562	1 562							
Rømø	712			415	1 600	1 600	100			259	609	2,2	0,85 »
Skast (VII)	226												
Skærbæk VI	2 473		1 869	2 107	7 209	5 734	0	485	690	426	1 163	2,3	0,47 »
Spandet V	656			560	1 751	1 751	100			76	201	2,7	0,31 »
Tinglev X	2 470		2 474	2 994	6 005	6 138	200	300	575	563	1 995	2,5	0,81 »
Tønder Land	271												
Ubjerg	439			1 414	1 231	1 231				156	356		
Visby IX	702			668	2 164	2 164	100		100	100	260	3,1	0,37 »
Vodder	1 030		841	980	0	3 300	50	200	110	247	581	3,2	0,56 »
Ialt 36	40 154		22 168	60 291	64 898	136 398	1 615	4 749	8 695	24 968	52 482	3,4	1,31 »

Table 1c.

Kommuner	Register Indbyggetal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tilskud		Statsliskud		Budget. Alle stedsfige. Til- statstilskud 1939-40. 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger i Bindtal	Bibliotekets Indtægt pr. Indbygger
	1940	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41				
	Sønderborg	12 354	6 440	22 251	44 719	77 034	5 400	12 400	11 985	18 626	36 626	6,2	2,97 Kr.
Augustenborg	1 539	2 049	5 309	4 971	8 035	0	600	1 970	1 381	3 318	5,2	2,16 »	
Nordborg (XV)	996	3 997	7 243	14 680	11 143	1 321	690	2 430	1 833	4 307	2,8	1,10 »	
Asserballe (XVI)	946												
Broager XIII	4 707	3 366	6 040	13 751	18 375	300	250	1 385	926	2 178	3,9	0,46 »	
Dybbøl	1 111		439	1 925		100			311	731	1,7	0,66 »	
Egen	1 739	1 340	2 123	6 416	4 382	50	200	635	404	1 019	2,5	0,59 »	
Havnbjerg (XV)	913												
Holm (XV)	554												
Hørup XIV	1 414		950	1 519		100			254	620	1,1	0,44 »	
Kegnæs	870		365	572		150			167	443	0,7	0,51 »	
Ketting	769	1 035	1 256	0	1 455	150	100	200	235	553	1,9	0,72 »	
Lysabild XIV	1 725		1 396	6 743		200			411	983	3,9	0,57 »	
Notmark (XVI)	1 258		1 159	6 345		125			517	1 184	2,9	0,54 »	
Nybøl (XII)	779	1 950	2 650	4 200	4 345	150	250	685	454	1 067	2,0	0,50 »	
Oksbøl (XV)	990												
Pøl (XV)	451												
Sottrup (XII)	1 336												
Svenstrup	1 015	1 153	1 818	2 724	3 039	100	50	150	194	456	3,0	0,45 »	
Tandslet XIV	1 181	4 144	1 249	11 057	2 402	275	150	845	311	732	2,0	0,62 »	
Ulkebøl	2 767	1 078	1 219	3 370	3 768	100	100	470	466	1 096	1,4	0,40 »	
Ullerup	1 929	2 087	382	9 498	821	600	360	495	291	945	0,4	0,49 »	
Ialt 22	41 343	28 639	55 849	115 386	151 903	8 446	15 825	21 250	26 781	56 258	3,7	1,36 »	

Tabel 2.

Kommuner	Register-Indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommunens Tilskud		Statstilskud		Budget. Alle stedlige Tilskud 1939-40. Statstilskud 1940-41.	Udlaan pr Indbygger	Biblioteks indtegt pr. Indbygger
	1940	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41				
	Aabenraa . . .	10 625	15 261	32 564	67 926	66 522	5 000	5 000	20 170	18 256	35 256	6,3	3,32 Kr.
Haderslev . . .	16 439	8 653	21 206	46 275	76 145	5 000	11 930	10 820	17 357	34 421	4,6	2,09 »	
Sønderborg . . .	12 354	6 440	22 251	44 719	77 034	5 400	12 400	11 985	18 626	36 626	6,2	2,97 »	
Tønder	6 184	2 374	19 311	10 294	49 110	0	700	4 770	17 549	33 323	7,9	5,39 »	
	45 602	32 728	95 332	169 214	268 811	15 400	30 030	47 745	71 788	139 626	5,9	3,06 »	

Tabel 3. Landkommunerne i

Aabenraa Amt . .	31 843	19 324	39 952	72 359	90 673	2 565	5 230	4 925	12 322	29 712	2,8	0,93 Kr.
Haderslev Amt..	48 462	27 317	47 037	79 042	127 792	5 391	6 439	12 066	13 958	33 910	2,6	0,70 »
Sønderborg Amt	28 989	22 199	33 598	70 667	74 869	3 046	3 425	9 265	8 155	19 632	2,6	0,68 »
Tønder Amt . . .	33 970	19 794	40 980	54 604	87 288	1 615	4 049	3 925	7 419	19 159	2,6	0,57 »
	143 264	88 634	161 567	276 672	380 622	12 617	19 143	30 181	41 854	102 413	2,6	0,71 »

Table 4.

Hele Landsdelen	Register Indbygger-tal		Bindtal		Udlaan		Kommune-tilskud		Statstilskud		Budget. Alle stedlige. Tilskud 1939-40. Statstilskud 1940-41.	Udlaan pr. Indbygger Bindtal	Bibliotekets Indtægt pr. Indbygger
	1940		1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1939-40	1924-25	1940-41			
	Aabenraa By & Amt	42 468	34 585	72 516	140 285	157 195	7 565	10 230	25 095	30 578	64 968	3,7	1,53 Kr.
Haderslev	—	64 901	35 970	68 243	125 317	203 937	10 391	18 369	22 886	31 315	3,1	1,05 »	
Sønderborg	—	41 343	28 639	55 849	115 386	151 903	8 446	15 825	21 250	26 781	3,7	1,36 »	
Tønder	—	40 154	22 168	60 291	64 898	136 398	1 615	4 749	8 695	24 968	3,4	1,31 »	
	188 866	121 362	256 899	445 886	649 433	28 017	49 173	77 926	113 642	242 039	3,4	1,28 »	

Table 5. Hele Budgettet for 1939-40 fordeler sig paa følgende Maade.

	Kommunalt Tilskud	Lokalet, Lys og Varme	Andre faste stedlige Tilskud	Stats-tilskud	Ialt	
						Amts-tilskud
Aabenraa	10 230	9 604	7 635	6 921	30 578	64 968
Haderslev	18 369	7 446	4 219	6 982	31 315	68 331
Sønderborg	15 825	9 330	1 945	2 377	26 781	56 258
Tønder	4 749	3 500	5 398	13 867	24 968	52 482
	49 173	29 880	19 197	30 147	113 642	242 039

Adda

Korsetterne virker slankende, sidder eminent og er behagelige i Brug.

**Svendborg
Boghvede & Havremølle
Svendborg**

H. J. Kornerup-Koch *Tømrermester*
Amagerbrogade 26 - Tlf. Central 1503
Husbygning - Vandbygning — Hetzer's pat. Trækonstruktion

M. J. Grønbech & Sønner
Amaliegade 9 København K.
Jern Staal

Niels Rasmussen & H. Schiøtz
Entreprenørforetning
Mynstersvej 19 Telefoner: 5230 — 8080
København V.

Klicheer
HAMMERSCHMIDT

København AARHUS Aalborg

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør
grundlagt 1893

INGENIØRFORRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

AARHUS

Kannikegade 18

Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN

Niels Ebbesensvej 20

Tlf. C. 5036

Sagfører N. M. H. Olsen

Slotsgade 16 HILLERØD Telefon 150

VEJLE STØBEGODS

C. M. Hess' Fabrikker A/S

Kjøbenhavns Maskinistkskole.

Statsanerkendt Lærestalt.

Kursus til Maskinisteksaminer, Elektroinstallatørprøven for Maskinister, Motørpasserprøven, Kedelpasserprøven. Den kommunale Elektroinstallatørprøve. Program tilsendes, og alle Oplysninger gives ved Henvendelse til Skolens Kontor,

Nørrebrogade 5, København
daglig 18-20 (Lørdag undt.)

**Engelsk-Dansk
Biscuits Fabrik A/S**
København

**Støt de
sønderjydske
Indsamlinger**

S. K. H.

Forsikrings-Aktieselskabet

Norden

Vestre Boulevard 34,
København K.

Telefon 8944
Danskernes Historie Online
Dansk Sprogforløb Bøger

Sønderjydsk Teglundstri

Nordre Fasanvej 127 - København N.

Telf. C. 4520 - Tøge 1700 - Tøge 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjydsk Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkalle 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 - 807 - 808

Grænse-Landets Liv

møder De i

Jydske Tidende

Sønderjyllands store
lokale Morgenblad

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa

„Sønderjydsk Maanedsskrift“

Kr. 6.00 aarlig.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.
Antager Frøavlere.

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense.

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kømfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkelovne

Ribe Kaminer

Eriksen & Christensen

Aktieselskab.

Korn og Poderstoffer

Esbjerg.

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Charlottenlund Travbane

Løbedage i Juni den: 2 - 5 - 8 - 11 - 15 - 18

Totalisator — Musik — Restauration

P. A. KRUISE

cand. pharm. — ODENSE

Flakhaven 1 - Telefon 227

Ja - men
Jrmas Kaffe
smager bedst

Friskbrændt paa egne moderne Brændtor.

Carl Schepfer, Kbhvn. Etbl. 1896

Egen Import

Husholdningsseminariat

Ankerhus - Sorø

uddanner Husholdnings- og Skolekøkkenlærerinder, afholder 5 Mdr.s Kursus for unge Piger fra Maj og Novbr. - Plan sendes. *Magdalene Lauridsen.*

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Dreng*

Eksamensret til Mellemkole-, Real- og Studentereksamen.

Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested.

Poul Pedersen

Landsretssagfører

Vejle

Helsingør Omnibilselskabs Omnibusser

Helsingør - Espergærde - Humlebæk - Sletten.

Daglig Forbindelse.

Helsingør - Rungsted - Klampenborg langs den danske

Reviera med store, flotte komfortable Omnibusser.

Køreplan gratis ved Vognene. Telf. Snekkersten 245.

Vordingborg Husmoderskole

Nyt Kursus begynder 4. Maj og 4. November
Barneplejeafdeling - Elektrisk og alm. Køkken -
Kjolesyning.

VALBORG OLSEN. Vordingborg. Telefon 275.

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER

OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Gymnastikhøjskolen

i Ollerup

Højskole for Kvinder fra 3. Maj til 30. Juli med Lederuddannelse i Gymnastik, Svømning, Boldspil og Ridning. Skoleplan med nærmere Oplysninger - og saa om Amtsunderstøttelse og Hjælp fra Elevforeningen ved

NIELS BUKH

Graasten

Teglværk

GRAASTEN

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetorv - Aarhus

Telefon 1939 - 3222

Silkeborg Husholdningsskole

Statsanerkendt m. Barneplejeafd.

Moderne Skole, smukt beliggende. Alm. og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad. 5 Mdr.s Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. SYNNOVE LUND

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdr.s Landbrugskursus Nov.-Marts

9 -- do. Novbr.-Juli

8 -- Mælkerikursus Sept.-April

Uddannelse af Kontrolassistenter.

J. C. Overgaard.

Gummistøvler

ALS Husholdningsskole SØNDERBORG

5 Mdr.s Kursus fra 4. Novbr. og 4. Maj. Grundig praktisk og teoretisk Undervisning i al Husholdning, Stuepige-gerning, Syning, Vævning og Havebrug. Understøttelse kan søges. Specielle Vævekursus paa 1-10 Maaneder paa gode Betingelser.

Tlf. 970 y

Johanne Hansen.